

PAPER DETAILS

TITLE: Basel III Uygulamaları ve BIST'de İşlem Gören Ticari Bankalar İçin Ampirik Bir Çalışma

AUTHORS: Ahmet Cenk GÜLTEKİN

PAGES: 46-69

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/422941>

BANKACILIK ve SERMAYE
Piyasası Araştırmaları Dergisi

Bankacılık ve Sermaye Piyasası Araştırmaları Dergisi

BSPAD, Cilt 2, Sayı 4
www.bankasermaye.com

Basel III Uygulamaları ve BIST’de İşlem Gören Ticari Bankalar İçin Ampirik Bir Çalışma¹

Basel III Application and An Empirical Study For Commercial Banks Quoted On BIST

Dr. Ahmet Cenk GÜLTEKİN

Okan Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
cenk.gultekin@yahoo.co.uk

Özet

Bankacılık sektörü gerek politik gerek akademik ve gerekse toplumsal açıdan eleştirilere maruz kalmaktadır. Ancak diğer sektörlerle göre bakıldığında ise otoriteler tarafından yoğun olarak denetlenen bir sektördür. Bu bağlamda Uluslararası anlaşmalarla meşru hale gelmiş Uluslararası Mutabakatlar Bankası (BIS) kurulmuştur. BIS, Dünya Bankacılığının dengeli bir şekilde büyümesi ve krizlerden korunması adına Basel kriterlerini yayınlamış olup karşılaşılan krizler ile bu külliyatı geliştirmiştir. Günümüzde son halini alan BASEL III halen Türkiye’de uygulanmamakta olup uygulanması halinde Türkiye’deki bankaların ihtiyaç duyabileceği ek sermaye ihtiyacı ampirik olarak ölçülmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada seçilen 4 banka (Akbank, Garanti Bankası, Vakıfbank ve YKB) için Basel III kriterlerine göre ek sermaye ihtiyacının oluşabileceği test edilmiştir. Buna göre baz senaryoda (güncel operasyonel riskin %90’ını hesaplayarak), bankaların ek sermaye ihtiyacı oluşmayacağı görülmüştür. Sonuç olarak örnekte seçilen bankalar için, Basel III kriterlerine göre uluslararası standart olan 8% baz alındığında ek sermaye ihtiyacı oluşmayacağı ancak BDDK’nın uygulamasına göre (SYR %8+%4) ek sermaye ihtiyacı oluşacağı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: BASEL III, Bankacılık Sektörü

JEL Sınıflandırması: G18, G21

Abstract

Banking sector receives negative and positive critics from politically, academically and publicly. However, on the other hand, the sector is highly regulated by the authorities. In order to increase efficiency of the regulation, under the international commitments, BIS is founded. In order to create sustainable and stable development for Banks in the World, BIS focuses to create regulations called BASEL Criteria’s. Thanks to lessons, learn from financial and banking crisis all over the World, BASEL become superior day by day. Lastly final version was BASEL III that is still not applicable for many countries including Turkey. In this paper, we would like to

¹ Makale Gönderim Tarihi: 21.09.2017 – Makale Kabul Tarihi: 25.12.2017

measure additional capital adequacy amount, if Basel III is fully applied in Turkey. In this empirical paper, I choose 4 commercial banks quoted on BIST that are Akbank, Garanti Bankası, Vakıfbank and YKB. Thus in the basis scenario (90% of current operation risk was included in the study), the Bank's need additional capital in order to fulfill BASEL III criteria's. We should keep in mind that in Turkey, Bank Regulation Board require adequacy ratio as 12% (basis 8% + additional 4%). For this empirical analysis, if the required adequacy ratio is as international standard 8%, the Bank's in this study won't need any additional capital.

Keywords: BASEL III, Banking Sector

JEL Classification: G18, G21

1. Giriş

1929 Büyük Buhran, gözetim ve denetim faaliyetlerinin önemini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Her ne kadar 1929 öncesi gerek Amerika'da gerekse Avrupa'da ağırlıklı olarak liberalleşme hâkimdir. Örneğin 1800'lü yıllardan 1900'lü yıllara kadar özellikle Amerika'da altyapı yatırımlarını büyük bankalar fonlamaktaydı. Bu altyapı yatırımlarının içeriğinde demir yolları, otoyollar, şehirleşme, su, kanalizasyon bulunmaktadır. Bu gibi büyük tutarlı altyapı yatırımlarını finanse eden bankalar ise Morgan Stanley, Merrill Lynch, Solomon Brothers, Citi Grup gibi bankaların temellerinin oluşmasına neden olmuştur. Öyle ki bu bankalar proje finansman işleri için sağlanan bu kredilerin, beklenen nakit akışını sağlayamaması üzerine daha çok kredi vererek projelerin bankalara daha bağımlı hale gelmesine neden olmuştur. Aslında bu durum literatürde finansallaşma olarak belirtilmektedir.

Finansallaşmanın etkileri 1929 yılına kadar gelmiştir. Ancak 1929 Buhranının ardından gelen II. Dünya Savaşı sonrasında yeni bir sistem arayışı ortaya çıkmıştır. Keynesyen iktisat teorileri, devlet düzenleme ve denetlemesinin etkilerinin önemini gerek ekonomik gerekse finansal piyasalarda denetimin öneminin artmasını sağlamıştır. Örneğin eğer bir ülkede harcama eğilimi azaldı ise, devlet aradaki harcama açığını kapatarak ekonominin tekrar canlanmasını sağlamasını gerektiğini savunmuştur. Öte yandan Glass-Steagall Act' in yayınlanmasının ardından finansal piyasalarda da düzenleme ve denetlemenin artırılması yönünde Devletin aktif rol alması gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda Amerika'da birçok kurum kurulmuştur bunlar IFC, World Bank, Federal Deposit Insurance Corporation, Office of the Comptroller of the Currency vb.

1970'li yıllara kadar Dünya'da bu sistem devam edecektir. Ancak gerek ekonomik gerekse de teknolojik gelişimler Dünya'da farklı ihtiyaçların ortaya çıkmasına neden olmuştur. 1974 yılında Alman Bankacılık sisteminin büyük bir krize girmesi, petrol krizi, Meksika krizi vs. gibi krizler farklı bir düzenleme ihtiyacı ortaya çıkarmıştır.

1974 yılı ve sonrası için Dünya'daki bankacılık sistemini düzenleme ve denetleme kriterlerinin belirlenmesi adına ülkeler üstü BDK (BCBS) kurulmuştur. Krizlerin etkisi, bankalar üzerinde stress yaratmakta olup BDK ise bu etkilerin azaltılmasına yönelik çalışmalar yapacaktır. Öncelikle 1977 – 1988 yılları arasında İngiltere Merkez Bankasında görev yapmış Peter Cooke' un ortaya attığı sermaye yeterlilik rasyosu baz alınmıştır. Aslında bu rasyonun öncesinde Amerika'da buna benzer rasyolar kullanılarak bankaların sağlığı açısından bir fikre sahip olunabilmektedir. Ancak tam anlamıyla düzenleme açısından bakıldığında Cooke rasyosu bankaların bilanço yapılarındaki durumu anlamak adına önemli bir mihenk taşıdır.

BIS'in kabul edilmesi ve Basel kriterlerinin 1988 yılında ilk defa yayınlanması, Dünya bankacılığında yeknesak olarak uygulanmaya başlanacak ilk kurallar dizisi olarak bilinmektedir. Her ne kadar Basel'i ilk başta kabul eden ülke sayısı 10'u geçmezken, sonrasında bu sayı büyük artış gösterecektir. Basel'in bu denli başarılı olması sürecin devamlılığı açısından da önem arz etmektedir. İlk başta 1996 yılında Basel Kriterlerinde bazı modifikasyonlar yapılmıştır. Bunlar kredi riskine ek olarak piyasa riski ve operasyonel risklerin de eklenmesidir.

1999 yılında Gramm – Leach – Bliley Act'ın kabul edilmesi, Dünya'da serbestleşmenin önünü açmıştır. Bankalar üzerindeki denetim daha gevşek hale getirilerek plasman imkanları arttırılmıştır. Bu sayede bankalar, daha çok plasman yapabilmek amacıyla farklı mühendislik ürünleri kullanabilmektedirler. Örneğin A.B.D.'de varlığı dayalı menkul kıymetler (mortgage back securities – MBS), arkasında uzun vadeli konut kredilerini bulunduran ve ikincil piyasada yeniden satılabilir

kağıtlardan oluşan bonolardır. Söz konusu bonolar ikincil piyasa işlem yapıldıkça bankaya ek kaynak imkânı sağlamaktadır. Sağlanan ek kaynaklar ise banka bilançolarını büyütücü, karlılıkları arttırıcı etki göstermektedir. Bu ve buna benzer mühendislik ürünleriyle bankalar bilançolarını büyütürken karlılıklarını da arttırmaktaydılar. Bu tür finansal ürünlerin fazlalaşması bankaların riskliliğini arttırırken bunun takibini de zorlaştırmıştır. BCBS, bu durumu ortadan kaldırabilmek amacıyla Basel I' e yönelik sunulan eleştirileri de dikkate alarak Basel II konseptini oluşturmuştur. Basel II'de köklü değişiklikler söz konusu olmuştur.

Basel II, 2004 yılında ortaya çıkmıştır. 1999 yılında revize Basel I' in tamamen değiştiği bakış açısı ve risk algısı olarak yeni bir vizyon kattığını söylemek çok yanlış olmaz. Ancak 2007 yılında az önce bahsedildiği gibi finansal mühendislik sonucu ortaya çıkmış ürünler (MBS, ABS vb.) bankaların riskliliğini ve stresini arttırmıştır. Sonuç olarak 2007 yılında Amerika'da başlayan eşit altı konut kredisi krizi ortaya çıkmıştır. Bu kriz aslında finans tarihi için bir dönüm noktası olarak nitelendirilebilir. Zira denetimin çok azaltıldığı finansal sektör için denetimin tekrar sıkılaştırılması gerekliliği tartışılmaya başlanmıştır. Öte yandan 2004 yılında ortaya çıkan Basel II kriterlerinin de yeterliliğinin sorgulanması açısından önemli bir olaydır.

Eşik altı konut kredilerinin geri dönüşlerinde sıkıntıların yaşanması sonucunda başlayan kriz, finansal literatürde farklı bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bunun sonucunda ise Basel III kriterleri için çalışmalar başlamıştır. Temelde Basel II kriterlerinde yer alan hesaplamaların bulunduğu söylene de özellikle sermayenin yeniden tanımı ve rasyo analizleri yeni uygulamalar olarak değerlendirilebilir.

Türkiye'de Basel II ve Basel III'ün tam anlamıyla uygulanmaya başlamasının, bankacılık sektörüne yönelik ek sermaye doğuracağı ya da doğurmayacağı incelemektedir. Bu bağlamda ampirik bir çalışma da söz konusudur. Bu çalışmada örneğin halihazırda Türkiye'de uygulanan sermaye yeterlilik metodolojisinin üzerine Basel II'de yer alan çalışmalar ve sonrasında da Basel III'ün getirdikleri çalışılacaktır. Ampirik çalışmanın sonucu paylaşılabilecektir.

1.1. Krizler ve Bankalar

Tanım olarak finansal kriz Türk Dil Kurumuna göre bir şeyin çok kıt bulunabilmesi durumu şeklinde açıklanmıştır. Finansal açıdan bakıldığında zaman kriz, kırılma gibi düşünülebilir. Dünya'da yaşanan büyük krizlerden bazıları;

- 1929 Büyük Buhran (Great Depresyon),
- 1973 OPEC petrol krizi,
- 1986 Japon varlık balonunun patlaması,
- 1987 Kara Pazartesi,
- 1997 Asya krizi,
- 1998 Rusya krizi,
- 1999 – 2002 Arjantin krizi,
- 2000'li yılların başlarında internet balonunun patlaması (dot.com bubble),
- 2007 eşik altı konut kredisi (sub-prime mortgage) balonunun patlaması,
- 2010-günümüz Avrupa Topluluğu finansal krizi olarak özetlenebilir.

Yukarıda yaşanan krizler çöküşlerin ortaya çıkmasına ve bu çöküşlerden kurtulmak için gerek ekonomik gerek politik anlamda değişiklikleri tetiklemiştir. Örneğin 1929 yılında A.B.D.'deki Büyük Buhran' nın ardından harcamalardaki kesinti, ekonominin küçülmesine neden olmuştur. Harcamaların devamlılığının önemini anlaşılmıştır. II. Dünya Savaşıyla paralel yeni bir iktisadi yapının kurulması gerekliliği anlaşılmıştır. John Maynard Keynes, devletin düzenleme ve denetleme politikasının gerek ekonomi gerekse finansal piyasalar üzerine etkinliğinin artırılmasını ve ekonomide görülen harcama eğilimindeki düşüşün gerekirse devlet tarafından kompanse edilmesi gerektiğini savunucu bir politika geliştirmiştir. Bu dönemden itibaren bu politika Dünya'daki birçok gelişmiş ülke tarafından 1970'li yılların başlarına kadar kullanılmıştır.

Öte yandan, 1973 yılında, petrol krizi sonrasında, petrol fiyatlarının artışa geçmesi, petrol ve enerji bağımlılığı yüksek gelişmiş ülkelerin üzerindeki baskıyı arttırmıştır. Enerji fiyatlarındaki artış ise petro doların ortaya çıkmasına neden olarak Arap Sermayesinin Dünya’da finansal piyasalar üzerinde etkinliğinin artmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler Keynesyen İktisadın bırakılarak Monetarist İktisadın benimsenmeye başlamasına neden olmuştur. Monetarizm, diğer bir ifadeyle parasalcılık, Merkez Bankalarının ekonomik istikrarın devamlılığını sağlamak için önemli karar verici kuruluşlar olduğunu savunmaktadır. Buna göre fiyat istikrarının korunması ve ülkelerin büyümesi, işsizliğin azalması, Merkez Bankasının para politikalarına göre belirlenmelidir. Ek olarak Merkez Bankasının etkinliğini arttırabilmek için 1978 yılında World Bank ekonomistlerinden Williamson’ın yayınladığı Washington Uzlaşısına uyumdur. (Williamson;2005:33-35)

9. madde ile bankaların özellikle 1990’lı yıllardan sonra bilanço dışı varlık işlemlerine ağırlık vermesine önayak olduğu görülmüştür. Washington Uzlaşısı yaklaşımı, demokratikleşme ve liberalleşme tabanıyla örtüşerek, Dünya’da “Finansallaşma (Financialization)” kavramının yer etmesine neden olmuştur.

Dünya’da finansallaşma kavramı aslında farklı hususları da beraberinde getirmektedir. Özünde her ne kadar finansal işletmeleri(Fİ), finansal olmayan işletmelerden(FOİ) daha çok büyümesi ve kontrolü ele geçirmesi, farklı problemleri gün yüzüne getirmektedir. Fİ olarak ifade edilebilecek kurumların başında bankalar yer almaktadır. Bankalar gerek bilançolarını büyütme, gerek karlılıklarını arttırmak, gerekse özkaynak yapısını güçlendirmek için çeşitli finansal mühendislikleri Washington Uzlaşısının sağladığı zeminle yapmaktadır. Öte yandan Keynesyen iktisadın bırakıldığı, Monetarizmin hâkimiyet kazandığı Dünya’da, bankalar üzerindeki denetimin de hafiflediğini söylemek yanlış olmaz. Bu bilgiler ışığında bankalar bilançolarını çeşitli ürünler kullanarak büyümeye devam etmektedirler.

Risk iştahında görülen artış aslında finansal sektörün riskliliğinin artmasına neden olmaktadır. Diğer bir husus ise bankaların haddinden fazla (özkaynaklarının üzerinde) borç vermesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu bilgiler ışığında, ileri bölümlerde anlatılacak Basel kavramı Dünya Merkez Bankaları temsilcilerinin öngörüsüyle hazırlanmıştır. Dünya’da olabilecek önemli bir finansal sektörden kaynaklı kriz, Dünya’nın büyümesini sektöre uğratacağı gibi fakirlik, alım gücünde düşüş vs. etkilerin ortaya çıkmasına neden olacaktır. Bu durumda her ne kadar finansal serbestleşme olsa da Bankaların iyi bir şekilde denetlenmesi ve oyunun kurallarının doğru bir şekilde belirlenmesi önem arz etmektedir. BIS kurumunun altında faaliyet gösteren BCBS bu yüzden Basel kriterlerini gündeme getirerek Dünya’daki bankaların tek bir sistematikte düzenlenerek denetlenmesi savını ortaya atmaktadır.

2. Basel ve Tarihçesi

Şimdiye kadar BASEL hakkında yazılan birçok makale bulunmasına karşın, BASEL uygulamalarının gerçek hayatla bağdaşması hususunda sürekli eksiklikler söz konusu olmuştur. BASEL Kriterlerinde yer alan uygulamalar geniş bir yelpazede hizmet sunan bankalar için anlaşılması ve uygulanması zor argümanlar sunmuştur. Ancak her şeye rağmen BASEL zor uygulanamaz denilip vazgeçilmemiştir. Sürekli BASEL ile ilgili kuralların bankalara uygulanması istenmiş ve bu konuda çalışmalar yapılmıştır.

Son 30 yıllık dönemde, başta A.B.D. olmak üzere diğer G10 ülkeleri için bankacılık regülasyonları iki ana konuda toplanmıştır. Bunlardan ilki sermaye yeterliliği gerekleri, bankaların batmaya karşı güvenliklerini ve itibarlarını korumak için en önemli regülasyon kriteridir. Diğer ise denetleyici gözetimi altında hareket etmesini sağlamaktır. Özellikle büyük ve karmaşık yapıdaki bankalar için bu düzenleyici ve denetleyici mekanizmalar bankanın risk yönetimleri için önem arz etmektedir (DeFerrari ve Palmer 2001).

Hâlihazırda gündemde BASEL IV var! Ancak daha akademik ve teorik çalışmaları tam anlamıyla bitmemiş BASEL III’ü anlayabilmek için öncelikle BASEL I ve BASEL II’yi anlamamız gerektiğine inanıyorum. Bu bağlamda 1988 yılında hayatımıza giren BASEL I hakkında bilgiler, bu bölümde verilecektir.

Son 30 yılda uluslararası finansal sistem, hiç görülmemiş bir büyüklüğe kavuşmuştur. Bu dönemde gerek ulusal gerek uluslararası finansal sistemler üzerinde önemli ve basiretli bazı denetimler ve düzenlemeler uygulanmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi 1988 yılında yapılan bu değişiklikler düzenlenerek ve genellenerek, BASEL tarafından, bankacılık düzenleme, denetleme ve sermaye yeterlilik normları altında yayınlanmıştır. (BSBS 1988) Söz konusu düzenleme ve denetleme normlarına BASEL adı (şimdiki adıyla BASEL I) verilmiştir.

BASEL I her ne kadar çok karışık ve karmaşık bir uygulama tebliği gibi gözükse de aslında temelde bir bankanın riske maruz varlıkları ki bu krediler oluyor karşılığindeki sermayeyi hesaplamaktadır. Bankaların bilanço yapısı şirketlerden daha farklıdır, şöyle ki şirketlerde varlıklar kısmında; alacaklar, stoklar, maddi varlıklar varken yükümlülükler kısmında ise banka borçları, piyasa borçları, öz kaynaklar bulunmaktadır. Ancak bu durum bankalarda biraz farklıdır. Bankalarda, varlıklara aktif, yükümlülükler ise pasif denilmektedir. Banka aktiflerinde rezervler, menkul kıymetler ve krediler bulunurken, pasiflerde mevduat, mevduat dışı kaynaklar (bankalar arası borçlanma araçları, merkez bankası borçları, sendikasyonlar, tahvil ihraçları vs.) ve sermaye bulunmaktadır.

BASEL I'e göre bankanın sağlıklı olarak faaliyetlerine devam edebilmesi için en az sermaye yeterliliğinin 8% olmasını savunmaktadır.

BASEL gibi bir düzenlemeye neden ihtiyaç duyulduğu iki ana başlıkta toplanabilir. Bunlar (Kapstein 1994, Norton 1995 ve Reinicke 1995)

- Global Dünya'nın finansal istikrarını sağlamak amacıyla bankaların sermayelerinin olası zararları bertaraf edecek kadar güçlü olması,
- Düşük sermaye ile ilgili herhangi bir yaptırımın bulunmadığı ülkede faaliyet gösteren bankaların yüksek sermaye gerekliliği bulunduran ülkede faaliyet gösteren bankaya göre rekabet avantajı sağlaması.

FED ve Amerikan Hazine'si, Amerika'da faaliyet gösteren, diğer ülkelere yönelik gerek ülke gerek banka gerekse şirket kredisi veren bankalara özellikle sermaye standardı (yeterlilik) uygulanması ve uygulattırılması yönünde baskı uygulamakta idi. Çünkü sermaye üzerinde regülasyonun bulunmadığı ülkelerde faaliyet gösteren bankalar gerek A.B.D. gerekse gelişmiş ülkelerde faaliyet gösteren bankalara göre rekabet avantajı yakalamaktaydılar.

Japonya'da özellikle 1980'lerden itibaren endüstriyel avantajda söz konusu olmuştur. Şöyle ki, Japon çelik, elektronik, yarı iletken ve otomotiv üreticileri, Japon bankalarından ucuza kaynak bularak, A.B.D. ve Avrupa'daki rakiplerine göre rekabet avantajı sağlamaktaydı. Öte yandan Japon finansal sistemi, Avrupa'daki pazarlarda Japon üretimi malları satmak amacıyla ucuz maliyetli tüketici kredisi vermektedir(de Carmoy, 1990, 125).

A.B.D.'de ise o dönemde sermaye standartları uygulandığından bankalar iç pazarda sermaye standardı uygulamayan ya da daha düşük seviyelerde uygulayan bankalar ile rekabet edemez duruma gelmişlerdi. Bu durum sermaye yeterliliğinin küresel bankacılık dünyasında da uygulanması gerekliliği hususunda bir lobinin oluşmasına neden olmuştur (Reinicke, 1995) Görünen o ki lobicilik işe yaradı ve A.B.D.'de bulunan sermaye yeterlilik uygulamalarının uluslararası bankacılık üzerinde de uygulanmaya başlanmasıyla ilgili çalışmalar başladı.

Amerika ülkesindeki bu regülasyon uygulamalarını Dünya'daki diğer ülke ve bankacılık sistemlerinin de kullanması gerektiğini düşünmekteydi. Bu bağlamda gerek bürokratlar gerekse teknokratlar ülkelerde ikili görüşmeler yürütmekteydiler. Öte yandan 1984 yılının Mart ayında FED başkanı Paul Volcker, BASEL Komitesine sermaye standartlarıyla ilgili bir sunum yapsa da özellikle sermaye yeterliliği uygulamayan ülkeler için pek de etkili olmamıştır (Kapstein 1994,108).

1986 yıllarının sonlarında Amerika ile İngiltere ortak bir konsorsiyum ile kendi sermaye standartlarını oluşturarak uygulamaya almışlardır. Söz konusu standartlar, gelişime açık genel standartlar olarak adlandırılmıştır ki diğer ülke temsilcilerinin de fikirleri alınarak genel bir sisteme geçilmesinin önü açılmıştır. Özellikle bu iki ülke ile iş yapan diğer ülkeler üzerine bir baskı oluşturulması da söz konusu olmuştur. Özellikle Japonya'daki bankaların sermaye üzerindeki

regülasyonların son derece sınırlı olması, orada faaliyet gösteren bankaların rakiplerine göre avantaj sağlamasına neden olmuştur (Reinicke 1995).

Ancak Amerika ve İngiltere'nin başlattığı bu konsorsiyum sonunda özellikle Amerika ile yoğun ticari ilişkileri bulunan Japonya'nın da katılmasıyla daha güçlü bir hale gelmiştir. Sonrasında bu üçlü konsorsiyum yüzlerini BASEL Kriterlerini oluşturmaya çevirmişlerdir. Söz konusu kriterlerin oluşumunda uluslararası bankaların karşılıklı mutabakatı oluşturulmaya çalışılmıştır. Şöyle ki, ülkeler özellikle sermaye tanımı, riske maruz değerlerin hesaplanması ve bu hesaplama dahil olacak alt kırılımlar gibi konularda uzun soluklu bir müzakere dönemine girmişlerdir.

Sonuç olarak 1970'li yıllarda Dünya'daki bankacılık sektöründe yaşanan kırılganlıklar, 1984 yılında uluslararası bir banka olan Continental Bank'ın batışı bankaların sağlığını korumak amacıyla ülkeler bazında uluslararası bir regülasyon gerekliliğini doğurmuştur. 1980'li yılların başında ise özellikle G10 ülkeleri, özellikle bankalar için sermaye yeterliliğinin önemine vurgu yapmışlardır (Reinicke 1995, 160). Bunun daha önce de belirtildiği gibi iki önemi vardır. Birincisi, uluslararası arenada bankaların eşit rekabet şartlarına sahip olması. İkincisi ise bankacılık sektörü nedeniyle gerçekleşecek bir sistematik krizin önüne geçilmesidir. Çünkü "dibine bir yarış" gibi önemli bir kavramın ortaya çıkması söz konusudur. "Dibine bir yarış", ülkelerin bankalarının uluslararası arenada özellikle sermaye yeterlilik hususunda uygulanan regülasyonların azalması yoluyla daha fazla büyümeleridir (Reinicke 1995, 162). Bunların sonucu olarak da BASEL Komitesi, 1982'nin sonunda genel bir taslak oluşturmak amacıyla çalışmalarına başlamış ve 1984 yılında ilk defa bu taslağı yayınlamıştır. Söz konusu taslağın son hali ise 1988 yılında Dünya kamuoyuna sunulmuştur. BASEL kriterlerinin üzerine durduğu en önemli iki hedef ise;

- Uluslararası bankacılık sisteminin sıhhatini arttırmak ve korumak,
- Uluslararası bankacılık sisteminin rekabet şartlarını eşit hale getirerek bunun devamlılığını sağlamak.

2.1. BASEL I'e Göre Sermaye Tanımı

BASEL I'de en önemli rasyo sermaye yeterlilik rasyosu olarak belirlenmiş olup söz konusu rasyo finansal kurumun sağlığını göstermektedir. Bu standartlar daha önce de belirtildiği üzere ülkelerde faaliyet gösteren regülatörler (Merkez Bankaları, Hazine, Ekonomiden sorumlu devlet birimleri vs.) tarafından belirlenmiştir. Bu rasyonun arkasında yatan felsefe ise faaliyet gösteren finansal kurumun karşılaşılabilecek tahmin edilemeyen risklerin karşılanması amacıyla oluşturulmuş tampon kaynaktır. Diğer bir deyişle Bankalar her ne kadar varlıklarında yer alan riskleri ölçümleseler de halen artık bir risk (residual risk) bulunması söz konusudur.

$$\text{Sermaye Yeterlilik Rasyosu(SYR)} = \frac{\text{Toplam Sermaye}}{\text{Kredi Riskine Maruz Varlıklar}}$$

(1)

BASEL Kriterinin ilk kurgusunda 2 temel faktör bulunmaktadır. Bunlardan ilki kredi riskinin hesaplanma metodolojisi diğer ise sermaye miktarının hesaplanması. Amerika – İngiltere konsorsiyumunun 1987 yılında uygulamaya koyduğu yapıda, sermayeyi oluşturan iki alt kırılım bulunmakta idi. Bunlardan ilki çekirdek sermaye "tier 1"(bundan sonraki kısımda, çekirdek sermaye tier 1 olarak anılacaktır) adı verilen kısımdır. Tanım gereği, tier 1;

- Bankaların tasfiyesi halinde alacak hakkı diğer tüm alacaklardan sonra gelen ödenmiş sermaye,
- Hisse senedi ihraç primleri (halka açıksa)
- Hisse senedi iptal kârları (halka açıksa)
- Yedek akçeler
- Kâr yedekleri (Net dönem kârı, geçmiş yıllar kârı),
- Muhtemel riskler için ayrılan serbest karşılıkları,

- Diğer (azınlık payları ve/veya ülkelerin uyguladığı tier 1 kapsamına giren diğer kalemler)

Öte yandan ikinci olarak, katkı sermaye “tier 2”(bundan sonraki kısımda, katkı sermaye’ ye tier 2 olarak anılacaktır) adı verilen kısımdır. Tanım gereği tier 2 ise;

- Yeniden değerlendirme karşılıkları,
- Sermaye benzeri borçlar (tasfiye halinde ödenecek borçların ödenmesinden sonraki borçlar),
- Genel Zarar Karşılık Rezervleri,
- Diğer (Ülkelerin yerel uygulamalarına göre eklenen diğer katkı sermaye kapsamına girecek kalemler)

BASEL I; tier 1’e göre SYR(Sermaye Yeterlilik Rasyosu)’yi %4 olarak, tier 2’ye göre ise %8 olarak kabul etmiştir. Söz konusu genel geçer rasyo Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) nezdinde de yer bulmuş olup Türkiye Bankacılık Kanununun 45. Maddesi aşağıdaki gibidir;

“Madde 45 – Bu Kanunun uygulanmasında maruz kalınan riskler nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı yeterli özkaynak bulundurulması sermaye yeterliliğini ifade eder. Bankalar, Kurum tarafından düzenlenecek yönetmelikte öngörülen usul ve esaslara göre yüzde sekiz oranından az olmamak üzere belirlenecek sermaye yeterliliği oranını hesaplamak, tutturmak, idame ettirmek ve raporlamak zorundadır. Bankaların iç sistemleri, aktif ve malî yapıları dikkate alınarak asgarî sermaye yeterliliği oranını artırmaya, bankalar bazında farklılaştırmaya, kaynağı katılma hesabı olan aktiflerin risk ağırlıklarının belirlenmesinde bu hesapların özelliklerini dikkate almak suretiyle düzenleme yapmaya Kurul yetkilidir.”

Kriterlerin ilk oluşturulduğu tarihlerde özellikle tier 1 ve tier 2 sermaye tutarları çok tartışılmıştır. Her ne kadar çekirdek sermaye ödenmiş sermaye, geçmiş yıl karları ve rezervler gibi genel kalemleri içerse de tier 2 sermayeyi belirlemek daha zor olmuştur. Tier 2 sermayede yer alan kalemler A.B.D’ de özel yedekler, genel zarar karşılıkları ve diğer hibrid sermaye kalemlerini içerirken Japonya’daki bankacılık sisteminde bunların haricinde başka kalemlerde bulunmaktadır. Bu noktada özellikle Avrupa ve Amerika, başta Japonya olmak üzere Asya ülkelerindeki bankacılık sistemlerinde uyumsuzluk söz konusudur. Ancak komitede bazı üye ülkelerin araya girmesiyle birlikte BASEL kabul edilerek onaylanmıştır.

2.2. BASEL II Özet Tanımı

Basel I’e yönelik eleştiriler ve Asya Krizinin ardından Rusya Krizinin etkileriyle banka sermayelerinin korunması, sistematik riskliliği azaltmak üzere yeni bir düzenin oluşturulması gerekmiştir. Bu bağlamda Basel I’ in üzerine daha farklı metodolojik uygulamalarla yeni bir düzen oluşturulmasına BIS tarafından karar verilmiştir. Bu bağlamda çalışmalara başlayan Basel komitesi, üç taslağı sırasıyla Haziran 1999, Ocak 2001, Nisan 2003’de yayınlamıştır. Nihai sürüm ise Haziran 2004’de yayınlanmıştır.

Basel II’nin getirdiği en temel değişiklik bankanın yapısını üç yapısal bloktan oluşturmaktır. Basel II’nin getirdiği birçok yenilik bulunmaktadır. Öncelikle Basel I’e yöneltilen eleştiriler iyi dinlenip bu eleştirileri kapsayacak şekilde bir sistematik kurulmaya çalışılmıştır. I. Yapısal blokta, bankanın temel değerlendirme esasları bulunmaktadır. Bunlar kısaca sermayeyi oluşturan ve riske maruz değerleri içermektedir. Kredi riski için standart yaklaşım (Basel I’ e benzer) ve içsel derecelendirmeye dayalı (İDD) yaklaşımı bulunmaktadır. Öte yanda piyasa riski için standart metodun yanı sıra riske maruz değer (RMD, Value at Risk) yaklaşımı getirilmiştir. Bankalar için bir diğer önemli nokta ise operasyonel riske duyarlılığının ölçülmesidir. Hâlihazırda kullanılan temel gösterge yönetimi, metodolojik bakımdan çok yetersiz kalmaktadır. Daha gerçeğe yakın operasyonel risk hesaplayabilmek için standart yaklaşım ve ileri ölçüm metotları geliştirilmiştir. Ayrıca Basel II kapsamında yapısal blokların getirdiği yenilikler aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir;

I. YAPISAL BLOK – Minimum Sermaye İhtiyacı

Ülke, banka ve kurumların bağımsız denetim organları vasıtasıyla ratinglerinin yapılması ve buna göre bankaların sermaye yapılarının hesaplamalarında kullanılacak risk ağırlıklarının belirlenmesi, Tablo 1’de ayrıntılı olarak gösterilmiştir,

- Bağımsız kredi derecelendirme kuruluşlarının kullanılarak bankaların kredi riskine maruz değerlerinin çeşitlendirilmesi,
- Bilanço dışı kalemlerin (t/m, akreditif gibi gayrinakdi riskler ile türev ürünler ve diğerleri) bir yılda toplam aktiflerinin %20’sini aşmamak üzere sınırlandırma getirilmesi
- Özellikle büyük bankalar için içsel rate sistemlerinin geliştirilmesini teşvik etmek,
- Özellikle vade uyumsuzluğunu bertaraf etmek için yapılan hedgingin yaratacağı risk, kredi riski olarak değerlendirilmelidir.

Tablo 1 - Denetim Firmalarına Göre Basel II’de Risk Sınıflandırılması

	KREDİ RİSKİ					Derecelen dirilmemiş
	AAA'dan AA-	A+'dan A-	BBB+'den BBB-	BB+'dan B-	B- Altı	
Ülkeler	%0	%20	%50	%100	%150	%100
Banka 1	%20	%50	%100	%100	%150	%100
Banka 2	%20	%50	%50	%100	%150	%50
Şirketler	%20	%100	%100	%100	%150	%100

Not:S&P'ye göre, Banka 1 ülke riskine göre, Banka 2 bankanın içsel derecesi

Kaynak: Basel Komitesi 1999b

II. YAPISAL BLOK – Sermaye Yeterliliğinin Denetimi

- Bankaların minimum sermaye gereksiniminin üzerinde faaliyet göstermesi ve gerekli hallerde sermaye artırımı yapması beklenmektedir,
- Bankaların olası sermaye yeterliliği ek ihtiyacını içsel yöntemler ile takip etmesi beklenmektedir,
- Banka yönetimi, bankalarının içsel sermaye trendini oluşturacak strateji geliştirmek ile mükelleftir,
- Banka yöneticileri, bankanın sermaye yapısında oluşabilecek riskli bir durumu tanımlayacak ve bunun için çözüm üretmelidir(basiretli).

III. YAPISAL BLOK – Piyasa Disiplini

- Bankaların sermaye yapısı, risk yapısı ve sermaye ihtiyacını belirleyici bir kurum ve bunu takip edecek bir mekanizma bulunmalıdır.

2.3. BASEL III Özet Tanımı

Basel III’ün ortaya çıkışı Basel II’de görülen eksikliklerin tamamlanması niteliğindedir. Öte yandan tam da bu dönemde 2007’de A.B.D.’de başlayan kriz Basel II’nin daha da sorgulanmasına neden olmuştur. Masera’ ya göre, özellikle büyük bankaların portföy çeşitlendirmesini kullanması Basel II açısından bir avantaj sağlamıştır. Potansiyelinin çok üzerinde kredi verebilme imkânı doğurmuştur. Ayrıca tüm sistemin geçmiş data rating sistemine dayatılması da sermayenin yanlış sınıflandırılmasına neden olmuştur (Masera, 2010, sayfa 302-303). Lall tarafından, Basel II’nin kargaşayı çözecek bir sistem olmadığı hatta üstüne üstlük bu kargaşaya neden olan bir sistem olduğu söylenmiştir (Lall, 2009, sayfa 3). Öte yandan Rocket ise Basel II’nin getirdiği içsel değerlendirme yönteminin subjektif olduğunu savunmuştur. Ona göre bu yöntem matematikten uzaklaşarak daha sanatsal bir içerik kazanmıştır (Dewatripont, Rocket, Tirole, 2010, sayfa 82-84)

Küçük bir alıntı olarak, FED eski başkanı Greenspan 1998 yılında, sistematik riskin yönetiminin Merkez Bankaları tarafından yapılması gerektiğini beyan etmiştir. Dolayısıyla gerek BASEL I, gerekse BASEL II’de sistematik riskin bankalar riski üzerine etkileri hesaba katılmamış ve sermaye ihtiyacı belirlenmemiştir.

Basel III’ de Basel II’ den farklı olarak üçüncü kuşak sermaye uygulaması kaldırılmıştır. Basel II’de üçüncü kuşak sermaye, piyasa riski nedeniyle oluşan ihtiyacı karşılamak amacıyla eklenmişti. Öte yandan Basel III’de sadece ana ve katkı sermaye kısımları bırakılmıştır. Ancak bu kısımların etkinliği özellikle ana sermaye için arttırılmaya çalışılmıştır.

Ana sermaye (tier 1) ikiye ayrılmıştır bunlar çekirdek sermaye (common equity) ve ek ana sermaye (additional tier 1). Çekirdek sermayenin SYR’ye oranı %4,5’in altında olmamalıdır. Öte yandan ana sermayenin ise payı %6’nin altında olmamalıdır. Ana sermaye ve katkı sermayenin oranı ise %8’in altı olmamalıdır.

Çekirdek sermayenin içinde yer alan kalemler;

- Ödenmiş sermaye,
- Ülkedeki denetim mekanizmasınca belirlenmiş çekirdek sermaye kriterlerine uyan değerler (ödenmiş sermaye),
- Hisse senedi ihraç primi,
- Yedek akçe,
- Geçmiş yıllar kârları,
- Bağlı ortak ve iştirakler için ödenmiş sermaye (Konsolide verilerde yer alan kurumlar için),
- Düzenleme ve Denetleme Kurumlarının izin verdiği diğer kalemler.

Ek ana sermaye tanımında yer alan kalemler ise;

- Çekirdek sermaye içinde bulunmayıp ana sermaye kalemine eklenebilecek kalemler. Diğer bir deyişle çekirdek sermayeye eklenemeyen ancak ana sermaye statüsünde bulunan değerler,
- Envanter değer artışları,
- Konsolide mali verilerde bulunan bağlı ortaklıkların ve iştiraklerin değer artışı yada başka bir ortağın iştirak etmesiyle sermayede yaşanan artışların yansıtılması,
- Düzenleme ve denetleme kurumlarının ana sermayeye eklenebilir kalemlerinin dahil edilmesi.

Basel III’de katkı sermaye ise aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır;

- Katkı sermayeye dahil edilebilecek ancak çekirdek sermayeye dahil edilemeyecek tüm sermaye kalemleri,
- Envanter fazlasının ana sermayeye dahil edilemeyen kısımları,
- Konsolide mali verilerde bulunan bağlı ortaklıkların ve iştiraklerin değer artışı yada başka bir ortağın iştirak etmesiyle sermayede yaşanan artışların ana sermayeye yansıtılamayan kısımlarının yansıtılması,
- Düzenleme ve denetleme kurumlarının katkı sermayeye eklenebilir kalemlerinin dahil edilmesi,

Provizyon ya da gecikmeli kredi karşılıklarının toplam kredi riskine maruz kısmına oranı maksimum %1,25 olacaktır (BCBS, 2011, sayfa 12-24)

Yukarıda, Basel III’ e göre sermaye tanımı yer almaktadır. Hâlihazırda devam eden uygulamaya göre daha net, daha adil ve daha sonuç odaklı olduğu görülmektedir. Yukarıda, sermaye tanımının bir özeti bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı BIS tarafından yayınlanan Basel III kriterlerinin önemli noktalarını dile getirmektir.

Öte yandan bazı diğer önemli noktalar ise örneğin azınlık hisseleri, bazı özel şartlarda ana sermayeye dâhil edilebiliyorken, şerefiye, diğer maddi olmayan mallar, ertelenmiş vergi borçları, nakit akım yönetimi için ayrılmış rezervler dâhil edilememektedir.

Her ne kadar Basel III'de yer alan sermaye tanımı, sermayeyi daraltma yönünde olsa da bankaların, yatırımcıların ve sermaye kuruluşlarının karşı gelmesi sonucunda BIS bazı revizyonlar yapmayı kabul etmiştir (Monroe, 2010, sayfa 34).

Sermayenin yeniden düzenlenmesinde krizin doğurduğu sonuçlar önemli rol oynamaktadır. Halihazırda sermaye ile ilgili düzenlemeyle Basel III' e göre yapılan düzenleme arasında farklılıklar olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ancak bu değişiklikler kökünden yapılan değişiklikler değildir.

2.4. Sermaye Gereksinimindeki Değişiklikler

Basel komitesi, Basel II'nin başarısız olduğu bir noktada kabul etmiştir. En önemli noktalardan biri ise tutarsız sermaye tanımından kaynaklanmaktadır. Limitli bilgi ile bankaların sermaye tabanlarının ölçülmesi ve karşılaştırılması sağlanmaya çalışılmıştır (BSBS, 2011, sayfa 2)

Sermaye yeterliliği, genel olarak bankanın maruz kaldığı risklerin ölçülmesi ve bunun karşısında bulundurduğu sermaye ile odaklıdır. Bu bağlantıya BCBS isim olarak doğrudan (direct) demektir. Gerek riskte gerekse sermayede yaşanan herhangi bir değişiklik doğrudan'ı etkilememektedir. Sermayedeki herhangi bir artırım ise yine bu konsept ile ilintilidir. Bu doğrudan bağlantı konjonktürel (döngüsel) sermaye tamponu(countercyclical capital buffer) ile ilintili değildir. İşte Basel III'de döngüsel sermaye ve bunun etkileri tanımlanmaya çalışılmıştır.

Sermaye koruma (dönüşüm) tamponu (capital conservation buffer), sermaye yeterliliği için çekirdek sermayeye eklenecek tutar olarak tanımlanmaktadır. Bu şimdiye kadarki tanım olarak değerlendirilmektedir. Bankalar bu tamponu gerek kendi kaynakları, gerekse özel kaynaklardan karşılamakla yükümlüdürler. Kendi kaynakları olarak Basel III'ün kabul ettiği, hisse geri alımı, kar payı dağıtımının azaltılması ve çalışan bonus ödemesinin azaltılması şeklindedir. BIS üyesi düzenleme ve denetleme kuruluşları sermaye koruma tamponunun, banka sermayesini güçlendirmek adına doğru bir karar olduğunu düşünmektedirler. Söz konusu değişime istinaden BIS tarafından belirlenen zaman çizelgesi Tablo 2' de gösterilmiştir.

Sermaye koruma tamponunun en iyi uyacağı yer ana sermaye olarak sınıflandırılmıştır. Tablo 2' ye göre sermaye koruma (dönüşüm) tamponu 2016 yılından 2019 yılına kadar kademeli olarak % 0,625'den % 2,50'e kadar arttırılacaktır. Öte yandan minimum SYR ise ana sermaye için %4,50'den %7'ye kadar ulaşacaktır.

Tablo 2 - Basel III Dönüşüm Tablosu

		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
SERMAYE	1 Borçlanma Rasyosu	Basel I, II ve III paralel işlemeye devam edecek. 2015 yılından itibaren Basel I'den II'ye geçiş tamamlanmış olacak.					I. Yapısal Bloğa Geçiş	
	2 Minimum Ana Sermaye Rasyosu	%3,50	%4,00		%4,50			%4,50
	3 Sermaye Koruma (Dönüşüm) Tamponu				%0,63	%1,25	%1,88	%2,50
	1+2	%3,50	%4,00	%4,50	%5,13	%5,75	%6,38	%7,00
	4 Sermayeden İndirilecek Değerler*		%20	%40	%60	%80	%100	%100
	5 Minimum Çekirdek Sermaye (Tier 1)	%4,50	%5,50		%6,00			%6,00
	6 Minimum Toplam Sermaye Rasyosu				%8,00			%8,00
	6+2		%8,00		%8,63	%9,25	%9,88	%10,50
	7 Tier 1 ve Tier2 ile ilişkili kalmayacak sermaye kalemleri	10 yıllık zaman zarfı içinde belirlenecek						
LİKİDİTE	Likidite Rasyosu			%60	%70	%80	%90	%100
	Net stabil fonlama rasyosu						Oran Belirlenecek	

Kaynak: http://www.bis.org/bcbs/basel3/basel3_phase_in_arrangements.pdf

Sermaye koruma tamponu hedefine ulaşamayan bankalar için Tablo 3'de yer alan yaptırımlar uygulanacaktır. Buna göre 2019 yılında toplam sermaye %6,375 ile %7 arasında ise yedek akçelerin %60'ını sermayeden silmek gerekecektir. Tablo 3'de ana sermaye oranında gerekli yüzdenin tutturulamaması durumunda ceza maiyetinde yedek akçelerin kullanımına sınırlamalar getirilecektir (BCBS, 2011, sayfa 54-57)

Tablo 3 - Ana Sermaye ile Yedek Akçeler Arasındaki Bağlantı

Ana Sermaye Oranı	Minimum Yedek Akçe Seviyesi
%4,5 - %5,125	100%
>%5,125 - %5,75	80%
>%5,75 - %6,375	60%
>%6,375 - %7	40%
>%7	0%

Kaynak: BSBS, 2011, sayfa 56

Konjonktür (döngüsel) karşıtı tampon (countercyclical buffer) ile sermaye koruma tamponu kavram olarak birbirine çok benzemektedir. Her iki araçta öngörülemez bir riskin bankada ya da bankacılık sektörde görülmesine karşın bankanın sermayesini korumayı ya da banka, bankacılık sektöründe oluşacak riskin sistematik olarak tüm ekonomiyi etkilemesini azaltmaya yönelik alınan önlemler olarak ifade edilebilir. Öte yandan konjonktür karşıtı tampon ülkelerin düzenleme ve denetleme organlarının kararına bırakılmıştır. Diğer bir deyişle bu araç ülkede faaliyet gösteren düzenleme ve denetleme organı tarafından kullanılabilir ya da kullanılmayabilir. Öte yandan kullanılmasının kararlaştırılması durumunda büyüklüğü hakkındaki karar da yine ülkenin düzenleme

ve denetleme kurumuna bırakılmıştır. Bu kararın altındaki ana neden ise bir ülkenin düzenleme ve denetleme kurumu o ülkenin gerek ekonomik gerekse bankacılık sektöründeki dinamikleri en iyi bilen ve bunu ayarlayabilen organdır. Ekonominin iyi zamanında biriktirilebilecek tampon tutarı ve kötü zamanında ihtiyaç duyulan tampon miktarı iyi analiz edilip buna uygun şekilde tedbir alınması önemlidir. Bir diğer önemli husus ise bu tampondaki değişikliklerin finansal kurumlara en az 24 ay öncesinde bildirilmesi gerekliliğidir.

Konjonktür karşıtı tampon %0 ile %2,5 arasında olmalıdır. Buna göre bir düzenleme ve denetleme kurumu ülkesinde faaliyet gösteren bankalardan en üst düzeyde tampon ayırmasını beklerse %9,5'lik bir SYR'nin oluşmasına neden olacaktır. Ülkemizde halihazırda bankaların genel ortalaması %12'nin üzerindedir.

Tablo 4 - Ana Sermaye ile Yedek Akçeler Arasındaki Bağlantı

Ana Sermaye Oranı	Minimum Yedek Akçe Seviyesi
%4,5 - %5,125	100%
>%5,125 - %5,75	80%
>%5,75 - %6,375	60%
>%6,375 - %7	40%
>%7	0%

Kaynak: BSBS, 2011, sayfa 56

Öte yandan konjonktür karşıtı tampon, uluslararası faaliyet gösteren bankalar için farklı ülkelerdeki farklı yaptırımları da çözmektedir. Söz konusu çözüm ağırlıklı olarak faaliyet gösterilen ülkelerdeki konjonktür karşıtı tamponların ortalamasını global anlamda yakalayarak sağlanmaktadır.

BIS'e göre konjonktür karşıtı tampon ile sermaye koruma tamponu 2016 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Halihazırda İngiltere Merkez Bankası ve Avrupa Merkez Bankaları %0,625 oranında tampon oluşturmuştur. Söz konusu tampon riske maruz değerler arttıkça sermaye ihtiyacının artacağına yönelik bir durum ortaya koymaktadır. Bundan sonraki bölümde bu durumun nasıl Türkiye'de faaliyet gösteren örneklem bankalar için ek ihtiyaç doğuracağı hesaplanacaktır. Bu iki uygulama bankaların üzerine daha çok sermaye ayırması üzerinde bir baskı doğuracaktır. Bu durumu engelleyecek çözümler daha önce sunulsa da çalışanlara verilen bonusların azaltılması, ortaklardan ek kaynak bulunması, günün sonunda bankaların kredi iştahlarında azalma, hacimlerinde küçülme ve çalışanlarını azaltma gibi konular gündeme gelebilir.

2.5. Risk Kapsamı

Basel III, Basel II'de olduğu gibi dışsal derecelendirme ile karşı taraf riskini ölçmeye odaklanmıştır. Bu gerçekten yola çıkarak Basel III'ün yeni riskleri izleme ve ölçme için herhangi bir çaba sergilemeyeceğini söylemek çok yanlış olmaz.

Karşı taraf riski ölçülmesi güncel değişikliklere paralel olarak dört ana konuda odaklanmaya çalışılmıştır.

- İçsel derecelendirme yöntemlerinin adaptasyonu. Efektif beklenen pozitif risk tutarı (effective expected positive exposure) yöntemine uygun bir içsel derecelendirme sistemi geliştirilmesi. Böylelikle bankanın son üç dönem içsel verileri kullanılarak ve piyasanın oluşturduğu riskler de eklenerek genel bir içsel derecelendirme sistemi oluşturulmalıdır. Ayrıca söz konusu derecelendirmeye belirli şartlar altında stres testi de yapılmalıdır.
- Sermaye ihtiyacının, bankalarda tezgah üstü işlemlerin yarattığı beklenen riski de içine alacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir. Söz konusu tezgah üstü işlemlerin teminatlı yada teminatsız olması fark etmemektedir.
- Basel III'e göre tüm tezgah üstü işlemlerin sermaye yeterlilik hesabına katılması ve risk ağırlıklarının artırılması gereklidir.

- Son olarak ise kredi risklerinin arasındaki negatif korelasyonun da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Örneğin inşaat sektöründe görülen bir kriz, sonrasında demir çelik sektörünün de daralmasına neden olabilir. Basel III bu tür proaktif yaklaşımlar ile bankanın kredi riski yönetimini daha efektif hale getirmesini istemektedir.

Ayrıca bankaların içsel derecelendirme kuruluşlarından daha çok IOSCO ve ülkede faaliyet gösteren düzenleme ve denetleme organları tarafından belirlenen, Türkiye için SPK, BDDK, TMSF, sertifikalı içsel derecelendirme kuruluşlarının dereceleri daha muteber olarak ifade edilmektedir.

2.5.1.Kaldıraç Oranı

Yaşanan krizde bilanço içi ve dışı kalemlerin büyüklüğü görülmüştür. Bunun sonucunda da Basel III'de şeffaf, basit ve risk dışı faktörlerin incelenmesinin de gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bir banka bir taraftan çok borçluyken diğer taraftan güçlü bir sermaye yapısının bulunması bankayı zayıflatıcı bir etken olarak görülebilir. Yeni varsayım ise bankanın kaldıraç oranının bankaya ve genel ekonomik sisteme zarar vermeyecek şekilde limitlenmesi diğer taraftan ise bankanın risk izleme etkinliğinin artırılmasıdır (BCBS, 2011, sayfa 61).

Modern teori üç tip kaldıraç oranından oluşmaktadır. Bunlar; (D'Hulster; 2009:1)

- Bilanço Kaldıraç Oranı: bilanço içi kaldıraç oranı genel olarak davranışsal oran olarak bilinir. Diğer bir ifadeyle bilançoda yer alan özellikle varlıklar(krediler), niteliksel ve niceliksel değerlendirme sonucunda bankanın risk algısı paralelinde oluşmaktadır. Banka kredibilitesi yüksek firmalara daha çok kredi verebilmektedir.
- Ekonomik Kaldıraç Oranı: Ekonomik gelişmelerin şirketlere yansımaları ve bu yansımaların nakit akışı olarak bir garanti sağlamasıdır. Ekonomik anlamda stabil ve gelişime açık ülkelerde faaliyet gösteren firmaların pozitif nakit akışı sağlaması beklenmektedir. Bu da kredilerin bataklık riskini azaltıcı bir etkidir.
- Gömülü Kaldıraç Oranı: Kredi verilen holding ve firmaların varlıklarıyla (teminatlarıyla) ilişkilidir. Maddi teminat arttıkça banka kendini daha güvende tutacağından kredi verme hacmini arttıracaktır. Bunun ölçülmesi çok zordur.

BCBS' ye göre kaldıraç oranı Denklem 1'de gösterilmektedir.

$$\frac{\text{Ana Sermaye (Tier 1)}}{\text{Bilanço içi ve Bilanço Dışı Kredi riski}} > \%3$$

(3)

Ana sermaye, Basel III kriterlerine göre belirlenen sermayeyi içermektedir. Payda da ise aktiflerde yer alan tüm riskleri içermektedir. Diğer bir deyişle alınan finansal veya finansal olmayan teminatların sonucunda riske maruz değerlerde görülen azalmaları yok saymaktadır. Bilanço içi ve dışı kredi riskini tam sayı olarak almaktadır (BCBS, 2011, sayfa 61-63). Diğer bir amaç kaldıraç oranının mümkün olduğunca basit tutularak olası bir yanlış ölçümü engellemeye çalışmasıdır.

Daha önce de belirtildiği üzere Basel III, kaldıraç oranını %3 olarak belirlemiştir. Söz konusu oran 1 Ocak 2017 tarihinden itibaren uygulanmaya başlayacak olup bu döneme kadar bankalar nezdinde deneme süresi devam etmektedir. Eğer bankalar ve denetleme kurumları %3'ün güvenli olduğu kanısına varırlarsa bundan sonra kullanılacak olan rasyo %3 olarak belirlenecektir. Ancak deneme süresi sonunda 1 Ocak 2018 itibarıyla Basel farklı bir oran belirleyebilecek (BCBS, 2011, sayfa 63).

2.5.2.Likidite Yönetimi

Basel III ile birlikte gelen çok yeni bir fasıl olarak söylemek çok yanlış olmaz zira Basel II ya da Basel I'de likidite yönetimiyle ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Öte yandan bankalar için likidite yönetimi yeni bir husus değildir. Bankalar hâlihazırda zaten likiditelerini yönetecek içsel süreçlere sahiptirler. Basel komitesi likidite yönetiminin eksikliğine dem vurarak bu konuya

eğiliminin gerekliliğini savunmuştur (BCBS, 2011, sayfa 8). Sonuç olarak Basel III iki tane indikatör belirlemiştir, bunlar;

Likidite Karşılama Oranı (LKO) – Liquidity Coverage Ratio (LCR)

Net İstikrarlı Fonlama Oranı (NİFO) – Net Stable Funding Ratio (NSFR)

LKO, kısa vadeli likidite ihtiyacını izlemeye odaklanmaktadır. 30 takvim günü için bankanın stres senaryolarına göre yeterince likidite imkanını ölçmektedir. Buna göre 30 takvim günü bankanın ihtiyaç duyacağı ek likiditeyi karşılamak için yeterli bir süredir.

$$\frac{\text{Ana Sermaye (Tier 1)}}{\text{Bilanço içi ve Bilanço Dışı Kredi riski}} > \%3$$

(4)

Likiditesi yüksek varlıklar, içsel ve piyasa özelliklerini barındırmaktadır. İçsel özellik olarak bakıldığında kredi kalitesinin basit ve doğru bir şekilde ölçülmesi olarak düşünebiliriz. Öte yandan kredi portföyündeki şeffaflıkta önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Piyasa özelliği olarak derin ve geniş bir piyasanın olması ve iyi bir şekilde dağılımın (well diversified) olması gerektiği söylenebilir. Öte yandan geçmişte yaşanan sistematik risklere karşı bankanın elinde bulundurduğu kredi riskinin de kalitesi önem arz etmektedir.

Bu genel karakterin yanısıra LKO'yu hesaplamak için varlıkları iki seviyeye bölmek gerekir. Birinci seviyede nakit, devlet tahvil bonusu, merkez bankası garantili, hisse senedi karşılıklı yani likit değerlerce teminatlandırılmış krediler bulunmaktadır. İkinci seviyede ise şirket tahvilleri ya da Basel III' e göre kurumca belirlenmiş diğer teminatlı krediler bulunmaktadır. Birinci seviyedeki varlıklar için tamamı likiditesi yüksek varlık olarak değerlendirilirken, ikinci gruptaki varlıkların maksimum %40'ına kadar likiditesi yüksek varlık olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Öte yandan 30 takvim günündeki nakit çıkışı olarak belirlene kısım ise, bankanın 30 gün içinde yapacağı ödemeler ve varsayımlar altındaki diğer nakit çıkışlarını içermektedir (BCBS, 2010, sayfa 3-25)

NİFO ise bankanın orta ve uzun vadeli varlık finansmanını ölçmeye çalışan rasyodur. Aslında LKO ile NİFO arasındaki temel fark vade olarak düşünülmelidir. NFO kısa vade (1 aya kadar banka likiditesini ölçerken, NİFO daha uzun vadeli likiditeyi ölçmeye odaklanmıştır.

Denklem 3 Net İstikrarlı Fonlama Oranı

$$\frac{\text{Mevcut İstikrarlı Fonlama Oranı}}{\text{İhtiyaç Duyulan İstikrarlı Fonlama Oranı}} > \% 100$$

(5)

Denklem 3'de bankanın ihtiyaç duyacağı fonlamayı o anda sağlaması durumunda birden büyük çıkması söz konusudur. Tam tersinde ise birden küçük olması söz konusu olacaktır. Bu durumda Basel III, NİFO'nun birden büyük olmasının hedeflenmesi gerektiğini belirlemiştir.

Mevcut istikrarlı fonlama oranı (MİFO), sermaye, bir yıl ve bir yıldan uzun vadeli öncelikli hisse senetleri (preferred shares), bir yıl ve bir yıldan daha uzun vadeli yükümlülükler, bir yıldan kısa vadeli mevduatlar, vadesiz mevduatlar, kurumun belirlediği diğer faktörler. Tablo 5'de BCBS tarafından belirlenen oranlar gösterilmiştir. Buna göre bankanın pasif tarafından yer alan kalemlerin ağırlık yüzdeleri yer almaktadır. Bu oranlar sistematik yada sistematik olmayan bir riskin ortaya çıktığı durumda, bankanın elinde bulunan kaynakların aktif tarafı ne kadar destekleyeceğini ölçmeye çalışmaktadır. Diğer bir ifadeyle stresin ortaya çıkması durumunda kaynakların ne kadarının kalıcı olmayacağını ölçmeye çalışmaktadır. Söz konusu tabloya göre hesaplamalar ampirik çalışma bölümünde detaylandırılacaktır.

Öte yandan ihtiyaç duyulan istikrarlı fonlama(İDİF) ise, bankanın aktiflerinin hangi kaynaklar ile fonlandığını göstermektedir. İDİFO ağırlığı, bankanın aktiflerinde yer alan her bir değer için ağırlıklandırılmıştır. BCBS tarafından belirlenen ağırlıklar Tablo 6’da detaylı olarak gösterilmektedir. İDİF’ in amacı, stres döneminde bankanın varlıklarında(aktiflerinde) bulunan değerlerin likiditelerine göre sınıflandırılmasıdır. Teminat unsurlarına göre ağırlıklandırma yapılmıştır. Örneğin İDİFO oranının %0 olması, bankanın en likit karşılıklı varlıklarını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle nakit karşılıklı krediler olarak değerlendirilebilir.

Tablo 5 - Mevcut İstikrarlı Fonlama Tablosu

MİFO Faktörü	İçerik
100%	Toplam Yasal Sermaye
	Efektif vadesi bir yıl ve uzun olan diğer sermaye araçları ve yükümlülükler
95%	Vadesiz Mevduatlar ile kurumsal ve ticari müşterilerin vadeleri 1 yıldan az mevduatları
90%	Çıkışı her an mümkün olabilecek vadesiz mevduatlar
	1 Yıldan az vadeli kurumsal müşteri kaynakları (mevduat, banka tahvil vs.)
50%	Operasyonel mevduatlar
	1 yıldan az devlet, kamu sektörü, kalkınma bankalarından bulunan kaynaklar
	6 aydan ve 1 yıldan az olmayan merkez bankaları ve finansal kesim kaynakları
0%	Listede yer almayan tüm yükümlülükler, sermaye dahil edilmemektedir,
	Ödenecek Opsiyonlar, Eğer ödenecek>alacaklar ise net opsiyon alacakları

Kaynak: www.bis.org/publ/bcbs271.pdf

Tablo 6 - İhtiyaç Duyulan İstikrarlı Fonlama Tablosu

IDİFO	İçerik
0%	Madeni Para ve Kağıt Para
	Merkez Bankası rezervleri
	Düzenli bir şekilde takip edilen ipoteksiz krediler
5%	İpoteksiz seviye 1 krediler, madeni, kağıt para ve merkez bankası rezervleri hariç
15%	İpoteksiz seviye 2A krediler
	İpoteksiz seviye 2B krediler
	6 ay - 1 yıl arasında ipoteksiz yüksek kaliteli krediler
50%	6 ay - 1 yıl arasında bankalara sağlanan krediler
	Operasyonel amaçlarla başka finansal kuruluşlarda bulunan mevduatlar
	Yukarıda belirlenmeyen ve 1 yıldan az her türlü devlet, merkez bankası, kurumsal, KOBİ kredileri
	1 yıldan uzun vadeli ve risk ağırlığı %35’den az yada eşit konut kredileri,
65%	Yukarıda belirtilmeyen 1 yıldan uzun vadeli standart yaklaşıma göre risk ağırlığı %35’den az olan finansal kesime verilmeyen krediler
	Risk ağırlığı %35’den fazla olan 1 yıldan uzun vadeli ve finansal kesime verilmeyen her türlü kredi,
85%	Yüksek kaliteli kredi kapsamında olmayan ancak batak kapsamında olmayan krediler
	Fiziksel ticari emtialar, altın dahil
	Bütün teminatsız bir yıl ve daha uzun krediler,
100%	Opsiyon alacakları, eğer alacak>ödenecek ise net ödenecek opsiyon
	Batak krediler (NPL), finansal sektöre verilen krediler, sabit varlıklar, gecikmiş vergi alacakları, sigorta varlıkları

Kaynak: www.bis.org/publ/bcbs271.pdf

3. Basel III’e Yönelik Eleştiriler

Bu bölümün amacı Basel II’ den sonra gelen Basel III’ ün getirdiklerini incelemek ve ifade etmektir. 2007 yılında başlayan ve günümüze kadar etkileri devam eden eşik altı konut kredileri krizinin etkileri bankacılık sektörünü derinden etkilemiştir. Öte yandan Basel II’ de yapılan uygulamaların yetersizliğini gözler önüne sermiştir. Yeni bazı önlemlerin alınmasının önünü açmıştır. Bu bağlamda Basel III adı altında altyapısal bazı değişiklikler getirilmeye çalışılmıştır. Öte yandan Basel III’de köklü bir değişiklik de söz konusu değildir. Zira özetlemek gerekirse Basel III, sermayenin yeniden tanımlanarak içindeki kalemlerin sınıflandırılması ve risklerin karşılanmasıyla ilgili değişikliklerden ibarettir. Risk kapsamındaki değişiklikler bazı teknik farklılıklar getirir de yeni ortaya çıkan riskler halen göz ardı edilmiştir.

Öte yandan sermaye gerekliliğinde ise önemli değişiklikler olduğu söylenmelidir. İki çeşit yeni tampon tanıtılmaktadır. Önceki sermaye gereklilikleri doğrudan riskler ile ilintiliyken, Basel III kapsamında getirilen döngüsel ve dönüşüm tamponları (adları aşağıda detaylı olarak verilmektedir) risklerle endirekt ilişkilidir.

- Doğrudan bağlantı konjonktürel (döngüsel) sermaye tamponu (countercyclical capital buffer)
- Sermaye koruma(dönüşüm) tamponu (capital conservation buffer)

Ayrıca kaldıraç oranları ve likidite yönetimiyle ilgili getirilen araçlar bankaların yönetimlerine yeni ufuklar açmayı hedeflemektedir. Söz konusu yeni hesaplamalar hem kolay hem de açık ve nettir (banka yönetiminin manipüle etmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır). Özellikle likidite yönetimi bankacılık düzenleme ve denetleme kuralları için yeni bir kavramdır.

4. Dünya’da ve Türkiye’de Bankacılık Sektörü

Dünya’ya baktığımızda özellikle Kuzey Amerika, Avrupa, Japonya’da bankacılık sektörünün gelişmiş olduğunu söylemek yanlış olmaz. Öyle ki bankacılık sermaye yeterlilik uygulaması Kuzey Amerika’da uygulanırken, Japonya’da uygulanmamaktaydı. Bu durum 1980’li yılların başlarında Japon Bankalarının büyüyerek Amerikan Bankalarını geçmesiyle sonuçlanmıştır. Ancak sonrasında G10 ülkeleri başta olmak üzere ülkeler bazında Basel Kriterlerinin uygulanmaya başlaması ve sermaye yeterlilik rasyolarının benimsenmesi Dünya Bankacılık sektörünü yeknesaklaştırmıştır. Özellikle 2000’li yılların başlarından itibaren, 1999 yılında Uzak Asya’da yaşanan finansal ve ekonomik krizin ardından Çin’deki bankaların da ağır denetim altında olduğunu görüyoruz. Son 10 yılda ise gerek risk ağırlıklı varlıklar (RWA) gerekse özkaynak bakımında özellikle Çin başta olmak üzere Uzak Asya’daki bankacılık sektöründe büyüme olduğu gözlenmektedir. Dünya’da 2016 sonu itibarıyla BIS verilerine göre, aktif büyüklüğü açısından ilk 10 bankadan 5 tanesinin Çin menşeli ticari ve yatırım bankası olduğu görülmektedir.

Türkiye’deki bankacılık sektörüne bakıldığında iki dönemin varlığından bahsetmek yanlış olmaz, 2001 öncesi ve 2001 sonrası. 2001 öncesinde Türk Bankacılık sektörü ağırlıklı Hazine’nin denetiminde faaliyet göstermekteydi. Bu denetimler yetersizdi zira büyük endüstri gruplarının kurduğu bankalar, topladıkları mevduatları grup içine ucuz kurumsal kredi olarak vermekteydiler. Öte yandan gerek enflasyonun çok yüksek olması gerekse uzun vadeli projeksiyonların sağlıklı yapılamaması, kredi kalitesini kötü etkilemekteydi. Bankacılıkta faaliyet gösteren profesyoneller ise yüksek maaşlar ve primler almak için bankanın bilançosunu devlet tahvili olarak olabileceğinden daha fazla büyütmekteydi. Bu negatif gelişmeler doğrultusunda 1994 yılında ekonomik krizin etkisiyle sektörel anlamda bir daralma yaşanmıştır. Bu kriz sonrasında yaşanacak olan 1999 ve 2001 krizlerine zemin sağlamıştır. 2001 yılında yaşanan kriz tam anlamıyla az önce bahsedilen Bankacılık Sektöründeki sorunların ortaya çıkması ve bu sorunların sektörde faaliyet gösteren birçok bankanın batmasıyla sonuçlanan krizdir.

Kemal Derviş’in getirdiği regülatif yenilikler Ak Parti hükümeti tarafından da devam ettirilmiştir. Söz konusu yenilikler içinde BDDK’nın kurulması, TMSF’ nin etkinliğinin artırılması, Merkez Bankasının özerkleştirilmesi, piyasanın özellikle Borsa’nın yeni regülasyonlara göre düzenlemesi, vadeli opsiyon borsasının kurulması, SPK’nın yeniden düzenlenmesi vasıtasıyla halka arzların kolaylaştırılması ve özel şirket tahvil bono piyasasının kurulması olarak özetlenebilir. Öte yandan bu kurumların şeffaflaştırılması, bilgi paylaşımının artırılması ve uluslararası boyutta standartlaştırılması da önemli hususlardır.

Türk bankacılık sisteminde bankaların düzenlenmesi ve denetlenmesi verimli ve sıkı olarak BDDK tarafından yapılmaktadır. Sermaye piyasası şeffaflaştırılarak erişimi kolay hale getirilmiştir. Bu bağlamda bankacılıkta uluslararası standartlar benimsenerek bu standartlar yasalaştırılmıştır. Bu dönemden itibaren ise bankalar sıkı bir şekilde denetime tabi tutulmaya başlanmıştır. Öte yandan Bankacılık Kanununda da 2001 yılında görülen yönetsel hataların tekrarlanmaması adına yeni maddeler eklenerek güncellemeler yapılmıştır. 2004 – 2014 yılları arasında Türk Bankacılık Sektörü için SYR’ler aşağıdaki tabloda bilginize sunulmuştur.

Tablo 7 - 2004 – 2014 Türkiye’de SYR

	Özkaynaklar / ((Kredi + Piyasa + Operasyonel Riski İçin Gerekli Sermaye Yükümlülüğü)*12.5)*100										
	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Türkiye’de Bankacılık Sistemi	16,4	15,4	18,1	16,7	19,2	20,9	18,1	19,1	22,0	24,2	28,8
Mevduat Bankaları	15,7	14,6	17,2	15,5	17,7	19,3	16,5	17,4	19,8	21,6	26,2
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	15,6	13,5	17,2	14,5	16,7	18,4	16,4	20,1	29,1	37,7	37,1
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	18,2	13,2	19,0	15,6	19,2	23,2	20,1	25,4	39,5	47,7	50,6
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	13,6	13,9	16,2	14,3	15,9	16,0	14,5	20,0	32,0	49,6	58,9
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	14,0	13,7	16,1	13,4	14,4	15,4	14,3	15,4	19,7	25,4	17,3
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	15,3	14,8	17,1	15,5	18,2	19,7	16,4	17,2	17,5	17,2	22,3
Adabank A.Ş.	212,9	200,4	162,3	151,0	150,6	185,9	186,4	177,8	262,0	473,7	263,5
Akbank T.A.Ş.	15,2	15,0	18,6	17,0	20,6	22,5	18,2	18,9	20,7	21,4	36,2
Anadolubank A.Ş.	15,1	15,2	19,6	17,0	18,8	20,0	18,5	14,3	15,2	14,1	15,0
Fibabanka A.Ş.	13,2	13,3	14,3	17,2	15,0	19,2	22,3	16,9	20,8	14,0	35,9
Şekerbank T.A.Ş.	14,6	13,5	14,5	13,2	14,0	16,3	14,7	16,8	16,7	20,2	15,8
Tekstil Bankası A.Ş.	18,9	17,4	16,5	15,9	19,4	20,8	17,9	13,2	14,2	12,0	12,7
Turkish Bank A.Ş.	17,1	19,8	31,2	32,1	24,7	28,8	34,5	31,9	50,2	30,9	40,9
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	14,0	14,2	15,2	14,2	14,4	17,7	17,7	14,9	14,3	12,3	14,3
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	15,2	14,4	18,2	16,9	19,6	21,2	16,1	15,4	14,1	15,1	16,8
Türkiye İş Bankası A.Ş.	16,0	14,4	16,3	14,1	17,5	18,3	15,2	20,5	23,9	25,0	29,0
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	15,0	16,0	16,3	14,7	16,1	17,8	15,7	13,7	12,3	7,2	18,3
Tasarruf Mevduatı Sig. Fon. Devr. B.	85,9	36,4	38,3	56,4	50,6	45,0	65,1	52,3	132,1	134,8	185,2
Birleşik Fon Bankası A.Ş.	85,9	36,4	38,3	56,4	50,6	45,0	65,1	52,3	132,1	134,8	185,2
Yabancı Sermayeli Bankalar	16,4	15,4	17,6	16,9	17,3	18,8	16,7	14,5	16,0	17,4	26,9
Türkiye’de Kurulmuş Bankalar	15,9	15,1	17,0	16,4	16,8	18,2	16,2	13,9	15,4	16,0	24,9
Alternatifbank A.Ş.	15,1	14,7	14,3	13,5	15,0	12,8	14,1	14,6	12,7	14,4	15,9
Arap Türk Bankası A.Ş.	15,8	14,7	22,8	23,5	27,7	31,6	34,1	27,0	35,2	40,0	59,8
Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Turkey A.Ş.	21,8	204,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Burgan Bank A.Ş.	17,7	15,0	16,5	16,9	20,3	26,0	17,9	21,8	16,9	22,6	26,6
Citibank A.Ş.	23,3	25,2	18,5	16,9	19,5	19,9	17,9	16,8	13,0	20,6	26,5
Denizbank A.Ş.	14,1	12,8	14,6	15,6	16,4	19,0	17,2	13,2	15,5	14,1	18,9
Deutsche Bank A.Ş.	28,4	24,8	49,4	31,0	50,7	49,7	40,7	43,8	71,3	112,3	148,2
Finans Bank A.Ş.	17,0	17,0	18,8	17,2	16,7	18,0	16,0	13,0	16,8	13,5	14,1
HSBC Bank A.Ş.	15,1	14,9	17,1	16,1	16,5	17,3	15,4	13,7	11,8	13,2	19,9
ING Bank A.Ş.	14,4	12,6	14,3	14,2	14,6	15,6	13,8	12,8	12,7	17,2	16,7
Odea Bank A.Ş.	13,7	15,6	36,4	-	-	-	-	-	-	-	-
Rabobank A.Ş.	595,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Turkland Bank A.Ş.	18,5	15,9	15,2	17,5	14,0	19,3	21,9	18,9	16,7	17,7	22,5

Kaynak: TBB

Yukarıdaki tabloda bankaların sermaye yeterlilik rasyosundaki gelişime yer verilmiştir. Sektörün geneli 2004 yılında, 2001’deki şokun ardından %28,8 gibi bir SYR’ye sahipken söz konusu oran 2014 yılına kadar %16,4 seviyesine gelmiştir. Söz konusu seviye genel kabul görmüş Dünya seviyesi olan %8’in iki katından fazladır. Bu ihtiyatlı tavır aslında 2008 yılında global anlamda yaşanan bankacılık krizinden Türk Bankalarının korunmasına olanak sağlamıştır.

5. Basel III’e İlişkin Ampirik Çalışma

Ampirik test aşağıdaki bankalarla yapılmıştır. Aşağıdaki bankalar, bankalar birliği raporuna istinaden Türkiye’de faaliyet gösteren en büyük on bankanın içinde yer almakla birlikte hepsi de borsada işlem gören bankalardır. Borsada işlem gören bankalar Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) üzerinden mali verilerini ve diğer bilgileri paylaşmaktadırlar. Söz konusu bankalara istinaden toplanan veriler 31.12.2016 yılsonu ve konsolide olmayan mali verilerdir. Çalışmada tercih edilen bankalar sırasıyla;

- Akbank,
- Garanti Bankası,
- Yapı Kredi Bankası,
- Vakıfbank’ dır.

Halihazırda Türkiye’de BDDK, bankalar için sermaye yeterlilik rasyosunun minimum %12 olmasını talep etmektedir. Öte yandan Basel III’ te, daha önceden tartışıldığı üzere yeni gelen hesaplamalar ağırlıklı olarak sermayenin yeniden tanımlanması, riski örtbas edebilecek yeni tamponların eklenmesi, likidite ve kaldıraç oranlarına da bakılmaya başlanması olarak özetlenebilir. Bu bağlamda Akbank, Garanti Bankası, YKB ve Vakıfbank için yapılan ampirik çalışmada Basel III

kriterlerinin getireceği yeni kurallar çerçevesinde neler olabileceğini incelemeye çalışacağız. Daha önce de belirtildiği üzere makalede savunulan konu BDDK'nın Basel III kriterlerini uygulamaya başlaması Türkiye' deki bankacılık sistemi üzerine ek sermaye gerekliliği idi.

Bu zamana kadar yapılmış olan çalışmalar ve anlatımlar aslında Basel III' e bir hazırlık niteliğindedir. Basel III ile ilgili uygulamalar BCBS tarafından çok net olarak ifade edilse de halen ampirik anlamda gri noktaların varlığında da söz etmek çok yanlış olmaz. Halihazırda ülkemizde kredi riski hesaplaması Basel I' e göre yapılırsa da piyasa riski ve operasyonel risk ölçümlemesi ise Basel II' ye göre yapılmaktadır. Diğer bir ifade ile ülkemizde Basel I ve Basel II' nin karması bir sistemdir.

Basel'in özellikle piyasa riski ve operasyonel risk açısından alt analizleri yapıldı. Bunlar piyasa riski için temel yaklaşım ve ileri düzey, riske maruz değer yaklaşımıdır. Operasyonel risk için ise temel yaklaşım ve standart yaklaşım kullanılmıştır. Söz konusu bilgiler bankaların bağımsız denetim raporlarıyla da uyumludur. Operasyonel risk için ileri düzey yaklaşım kapsamında bir adette deneysel teste yer verilmiştir. Tüm bu yapılan çalışmalar ise Basel III kriterlerini iyi anlamak ve bu kriterlerin sonucunda oluşabilecek durumu ölçümlemek içindir.

Bu makalede uygulanan ampirik test, Basel III kriterlerinin tam anlamıyla uygulanması sonucunda bankalar için ne tür yükümlülük doğurabileceğini anlamak için düzenlenmiştir. Geleceğe dair fikir vermesi açısından önem arz etmektedir. Zira Basel III, eşik altı konut kredilerinin, bankalar üzerinde bıraktığı etkileri minimize etmesi açısından bazı yenilikler getirmiştir. Ülkemizde bankaların bilanço ve sermaye yapıları BDDK tarafından belki gereğinden fazla sıkı bir şekilde denetlenmektedir. Zira 2001 krizinde Türkiye' deki bankacılık sektörü ağır bir darbe almıştır.

Türkiye' de 2001 yılında yaşanan kriz, bankaların ekonomik sistemdeki sağlıklı işleyişin öneminin idrak edilmesi adına önemli bir mihenk taşıdır. BDDK halihazırda zaten bankaların bilanço içi, dışı, öz sermaye, kredi riskliliği, karlılık gibi hususlarda bankaları yoğun olarak denetlemekte ve gerekli yerlerde gerekli kuralları koymaktadır. Basel II uyumu kapsamında 2017 başından itibaren uygulamalarda değişiklik yapılması ön görülmektedir. Ayrıca Basel III' deki uyum takvimine paralel olarak uyum sağlanması da söz konusu olacaktır. Bu yazının ana amacı Basel III uygulamalarının getireceği yenilikler anlatılarak bununla ilgili bankalar üzerinde olası ek sermaye ihtiyacının tespitini sağlamaktır.

Basel III kriterleri özellikle sermayenin yeniden tanımlanması anlamında değişiklikler içerirse de riske maruz değer hesaplaması anlamında Basel II' ye benzerdir. Kredi riskine esas tutarlar için herhangi bir fark bulunmazken, piyasa riskine maruz değer hesaplamasında RMD metodunun kullanılmasını tavsiye etmektedir. Öte yandan operasyonel riske maruz değer hesaplamasında ise ileri ölçüm yaklaşımı diğer bir deyişle bankanın içsel modeline göre operasyonel riskin hesaplanması gerekliliğini savunmaktadır. Tablo 8' de yapılan Basel III' de dâhil olmak üzere çalışmanın karşılaştırması mevcuttur. Buna göre Basel III için yapılan varsayımlar;

- Toplam riske maruz değer hesabı Basel I ve II için daha önceden hesaplanan tutarları içermektedir.
- Toplam riske maruz değer Basel III için, kredi riskine maruz değer, içsel derecelendirme yöntemiyle hesaplanan tutarları, piyasa riskine maruz değer, riske maruz değer hesabıyla yapılmıştır. Hesaplamalar yılsonu denetim raporlarıyla uyumludur.
- Operasyonel risk ölçümü ise Basel III kapsamında ileri ölçüm yöntemine göre yapılmıştır. Söz konusu hesaplama banka içsel datasına sahip olunamaması nedeniyle hipotetik olarak temel yöntem ile basit yöntemin ağırlıklı ortalamasının %90' ı olarak hesaplanmıştır. Söz konusu oran ise yapılan akademik çalışmalar kapsamında bulunmuştur.
- %90 baz senaryonun dışında temel yöntem ve basit yöntem ağırlıklı ortalamasının sırasıyla %75' ine, %110' una ve %125' ine göre değişik senaryolar eklenerek stres test yapılmıştır.
- Bankanın sermaye hesaplarında Basel I ve II' de olduğu gibi tier 1 (çekirdek sermaye) ve tier 2 (ek sermaye) aynen alınmıştır.
- Basel III' e göre yeni gelen döngüsel ve dönüşüm tampon için Basel III' e göre hesaplanan KR+PR+OP' nin %2,5' ardan olmak üzere toplam %5 ek ihtiyaç oluşacağı varsayılmıştır. Buna göre sırasıyla Akbank, Garanti, YKB ve Vakıfbank için 680 milyon TL, 627 milyon TL, 592 milyon TL, 472 milyon TL' dir.

Tüm bu varsayımlar ışığında, Basel III kriterlerine göre ampirik çalışmanın sonucu Tablo 8' de yer almaktadır. Basel standart oranına göre %8 için Akbank, Garanti Bankası, YKB ve Vakıfbank için SYR ihtiyacının oluşmadığı görülse de BDDK'nın uyguladığı %12 SYR'ye göre Akbank, Garanti, YKB ve Vakıfbank'ta sırasıyla 700 milyon, 66 milyon, 658 milyon ve 653 milyon ek sermayeye ihtiyaç duyulabileceği görülmektedir.

Tablo 8 - Basel III Karşılaştırma Tablosu OP %90'a göre

BAZ SENARYO (OP'nin %90'ı)				
	Akbank	Garanti Bankası	YKB	Vakıfbank
KR+PR+OR Basel	16.048.490	17.686.174	16.224.492	11.840.115
KR+PR+OR Basel II	27.170.217	25.028.092	23.524.891	18.810.464
KR+PR+OR Basel III	27.175.642	25.076.998	23.687.094	18.898.378
Basel I ve II Sermaye Hesabı				
Tier 1	20.538.570	24.521.965	16.454.685	11.735.614
Tier 2	10.116.012	11.017.115	9.663.862	7.503.097
Basel III Sermaye Hesabı				
Tier 1 + Tier 2	30.654.582	35.539.080	26.118.547	19.238.711
Döğüsel Tampon (Countercyclical Buffer)	679.391	626.925	592.177	472.459
Dönüşüm Tamponu (Conversation Buffer)	679.391	626.925	592.177	472.459
SYR B	%15,28	%16,08	%12,88	%13,00
SYR BII	%9,03	%11,36	%8,88	%8,18
SYR BIII	%9,42	%11,74	%9,22	%8,54
%8'e Göre Arttırım	Gerek Yok	Gerek Yok	Gerek Yok	Gerek Yok
%12'ye Göre Arttırım	700.008	65.805	658.219	653.115

Tablo 9 - Basel III Karşılaştırma Tablosu OP %75'e göre

OPERASYONEL RİSKİN %75'i				
	Akbank	Garanti Bankası	YKB	Vakıfbank
KR+PR+OR Basel	16.048.490	17.686.174	16.224.492	11.840.115
KR+PR+OR Basel II	27.170.217	25.028.092	23.524.891	18.810.464
KR+PR+OR Basel III	26.955.490	24.820.056	23.509.360	18.729.232
Basel I ve II Sermaye Hesabı				
Tier 1	20.538.570	24.521.965	16.454.685	11.735.614
Tier 2	10.116.012	11.017.115	9.663.862	7.503.097
Basel III Sermaye Hesabı				
Tier 1 + Tier 2	30.654.582	35.539.080	26.118.547	19.238.711
Döğüsel Tampon (Countercyclical Buffer)	673.887	620.501	587.734	468.231
Dönüşüm Tamponu (Conversation Buffer)	673.887	620.501	587.734	468.231
SYR B	%15,28	%16,08	%12,88	%13,00
SYR BII	%9,03	%11,36	%8,88	%8,18
SYR BIII	%9,50	%11,86	%9,29	%8,62
%8'e Göre Arttırım	Gerek Yok	Gerek Yok	Gerek Yok	Gerek Yok
%12'ye Göre Arttırım	679.091	35.334	641.706	638.532

Tablo 10 - Basel III Karşılaştırma Tablosu OP %110'a göre

OPERASYONEL RİSKİN %110'u				
	Akbank	Garanti Bankası	YKB	Vakıfbank
KR+PR+OR Basel	16.048.490	17.686.174	16.224.492	11.840.115
KR+PR+OR Basel II	27.170.217	25.028.092	23.524.891	18.810.464
KR+PR+OR Basel III	27.469.178	25.419.587	23.924.072	19.123.906
Basel I ve II Sermaye Hesabı				
Tier 1	20.538.570	24.521.965	16.454.685	11.735.614
Tier 2	10.116.012	11.017.115	9.663.862	7.503.097
Basel III Sermaye Hesabı				
Tier 1 + Tier 2	30.654.582	35.539.080	26.118.547	19.238.711
Döğüsel Tampon (Countercyclical Buffer)	686.729	635.490	598.102	478.098
Dönüşüm Tamponu (Conversation Buffer)	686.729	635.490	598.102	478.098
SYR B	%15,28	%16,08	%12,88	%13,00
SYR BII	%9,03	%11,36	%8,88	%8,18
SYR BIII	%9,32	%11,58	%9,13	%8,44
%8'e Göre Arttırım	Gerek Yok	Gerek Yok	Gerek Yok	Gerek Yok
%12'ye Göre Arttırım	727.376	105.475	679.855	672.157

Tablo 11 - Basel III Karşılaştırma Tablosu OP %125'e göre

OPERASYONEL RİSKİN %125'i				
	Akbank	Garanti Bankası	YKB	Vakıfbank
KR+PR+OR Basel	16.048.490	17.686.174	16.224.492	11.840.115
KR+PR+OR Basel II	27.170.217	25.028.092	23.524.891	18.810.464
KR+PR+OR Basel III	27.689.330	25.676.529	24.101.806	19.293.052
Basel I ve II Sermaye Hesabı				
Tier 1	20.538.570	24.521.965	16.454.685	11.735.614
Tier 2	10.116.012	11.017.115	9.663.862	7.503.097
Basel III Sermaye Hesabı				
Tier 1 + Tier 2	30.654.582	35.539.080	26.118.547	19.238.711
Döğüsel Tampon (Countercyclical Buffer)	692.233	641.913	602.545	482.326
Dönüşüm Tamponu (Conversation Buffer)	692.233	641.913	602.545	482.326
SYR B	%15,28	%16,08	%12,88	%13,00
SYR BII	%9,03	%11,36	%8,88	%8,18
SYR BIII	%9,25	%11,46	%9,06	%8,37
%8'e Göre Arttırım	Gerek Yok	Gerek Yok	Gerek Yok	Gerek Yok
%12'ye Göre Arttırım	747.520	134.533	695.803	686.146

Sonuç

Çalışmanın amacı Basel III kriterlerinin BDDK tarafından tam anlamıyla uygulamaya alınması ve Türk Bankacılık sektörüne adapte edilmesi sonucunda Türk Bankacılık sektörünün ek sermaye ihtiyacı doğuracağını ispatlamaktır. Bu bağlamda örneklem olarak halihazırda borsada işlem gören dört adet banka seçilmiş ve 2016 yılsonu tam tasdik raporlarına göre hesaplamalar yapılmıştır. Örneklem seçiminde borsaya kayıtlı olması ve birinci bölüm bankalarından olması gözetilmiştir. Birinci bölümde yer alan üç özel ticari banka ve bir devlet bankası seçilmiştir. Bu bankalar sırasıyla Akbank, Garanti Bankası, YKB ve Vakıfbank'tır.

Ampirik çalışma kısmında, bankalar ile ilgili kısa bir mali analize yer verilmiştir. Burada hem bankayı daha iyi tanımak hem de güncel finansal verilerine göre özet bir mali analiz çalışması amaçlanmıştır. Basel III'de ek sermaye ihtiyacının oluşması testini yapabilmek amacıyla güncel durum ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Güncel banka verileri üzerinden Basel I' e göre BDDK uygulamasına göre ve Basel II'ye göre hesaplamalara yer verilmiştir. Söz konusu hesaplamalarda kullanılan veriler solo banka verilerinin tam tasdik denetim raporlarından elde edilerek uyumludur.

Türkiye'deki BDDK hesaplama metodolojisinde henüz rating sistemine dayalı bir sistem bulunmamakla birlikte Basel II'ye göre yapılan hesaplamada bazı varsayımlar kullanılmıştır. Bu varsayımlar ışığında hipotetik olarak Basel II'ye göre kredi riski hesaplanmıştır. Öte yandan piyasa riski için halihazırda denetim raporlarında gerek standart yöntem gerekse RMD için hesaplamalar mevcut olup bunlar kullanılmıştır. Operasyonel riskte ise denetim raporlarında temel yaklaşım yer almakta olup standart yaklaşım için ise betalara göre iş kollarının gelir yüzdeleri gözetilerek varsayımsal bir hesaplama yapılmıştır.

Tüm bu hesaplamalar Basel III kriterlerine göre yapılacak SYR hesaplamasıyla karşılaştırma amaçlıdır. Hipotezin konusu aşağıdaki gibidir;

H0: Türkiye'de BASEL III' e geçilmesi durumunda ek sermaye ihtiyacı doğacaktır.

H1: Türkiye'de BASEL III' e geçilmesi durumunda ek sermaye ihtiyacı doğmayacaktır.

Basel I' e göre kredi riski, piyasa riski ve operasyonel risk en düşük tutarda iken Basel II'ye göre bu tutarlar en yüksektir. Basel III' e göre hesaplandığında ise Basel II'ye göre daha düşük çıkmaktadır. Bunun iki nedeni vardır. Birincisi piyasa riskinde bankanın maruz kaldığı değerler üzerinden içsel olarak hesaplanmaktadır (içsel RMD modeli). Operasyonel riskte ise ileri düzey yöntemi hesaplanmakta olup bankanın maruz kaldığı IT, personel ve diğer operasyonlardan kaynaklı içsel model risk hesaplama kullanılmaktadır. Özellikle ülkemizde banka soygunları, personel kaynaklı dolandırıcılık Avrupa ve Amerika'ya göre daha nadir yaşanmaktadır. Öte yandan örnekleme seçilen bankalar Türkiye'nin en büyük bankaları olup IT'ye her yıl büyük tutarlı bütçeler ayırmaktadır. Söz konusu IT yatırımlarıyla operasyonel risk minimize edilmeye çalışılmaktadır.

Türkiye'de halihazırda faaliyet gösteren bankaların zaten SYR ortalaması %14'ler seviyesindedir. Uluslararası bankacılıkta özellikle Avrupa ve Amerika'da bu seviye %8'ler seviyesindedir. Türkiye'deki bankacılık sektöründe Basel III' e geçişle birlikte %8'e göre düşünüldüğünde bankaların döngüsel ve dönüşüm tamponlarına rağmen sermaye ihtiyacı doğmazken, %12'ye göre düşünüldüğünde ise Akbank, Garanti Bankası, YKB ve Vakıfbank'ın ek sermayeye ihtiyaç doğacağı öngörülmektedir.

Halihazırda Türk Bankacılık sektörü halen yüksek sermaye yeterlilik rasyosundan kaynaklı kredi verme kapasitesindeki düşüş sorgulanmaktadır. 2001 yılında yaşanan krizin ardından BDDK'nın ihtiyatlı politikaları halen devam etmekte olup yakın gelecekte bunu azaltma ile ilgili herhangi bir sinyal de bulunmamaktadır. Böyle bir konjonktürde Türkiye'deki risk yönetimini iyileştirmeye yönelik Basel III' e geçişin bankacılık sektörü üzerinde ek bir yük doğuracağı düşünülmemektedir. Dünya'daki gelişmiş ülkelere göre daha iyi düzenlenmiş bir bankacılık sektörümüzün olduğunu söylemek mümkündür.

Kaynakça

Barrios, V. E., & Blanco, J. M. (2003). The effectiveness of bank capital adequacy regulation: A theoretical and empirical approach. *Journal of Banking & Finance*, 27(10), 1935-1958.

BCBS: (2014), “A brief History of the Basel Committee”

BCBS: (2011), “Basel III: A Global Regulatory Framework for More Resilient Banks and Banking Systems”, <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

BCBS: (2013), “Basel III: The Liquidity Coverage Ratio and Liquidity Risk Monitoring Tools”, <http://www.bis.org/publ/bcbs238.pdf>

BCBS: (2014), “Basel III: The Net Stable Funding Ratio”, <http://www.bis.org/bcbs/publ/d295.pdf> .

BDDK: (2006a), “Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik”, http://www.bddk.org.tr/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_Duzenlemeler/1678Bankalarin_ic_Sistemleri_Hakkinda_Yonetmelik_01112006.pdf/14.10.2009.

BDDK: (2001a), “Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemleri Hakkında Yönetmelik”, 8.2.2001, 24312 Sayılı Resmi Gazete.

BDDK: (2005), “10 soruda Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (Basel II)”, Şubat. Ankara

BDDK: (2010), “Bankacılık Sektörü Basel II İlerleme Raporu”, Ocak, İstanbul.

BDDK: (2010), “Sorularla Basel III”, Risk Yönetim Dairesi, Aralık, Ankara.

BDDK: (2005), “Bankacılık Kanunu”, https://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanunu/15405411_sayili_bankacilik_kanunu.pdf.

BDDK: (2004), “Sermaye Ölçümünün ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Birbiriyle Uyumlaştırılması”, İkinci Yapısal Blok, https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/1245Pillar2-Turkce-son_000.pdf, Haziran.

BDDK: (2006), “Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması”, <https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/3370Basel-IIKapsamli.pdf>

Berger, A. N. (2006). Potential competitive effects of Basel II on banks in SME credit markets in the United States. *Journal of Financial services research*, 29(1), 5-36.

Borio, C. E. (2008). The financial turmoil of 2007-?: a preliminary assessment and some policy considerations. Chicago BIS Working Paper 251.

Calem, P., & Rob, R. (1999). The impact of capital-based regulation on bank risk-taking. *Journal of Financial Intermediation*, 8(4), 317-352.

Calomiris, C., & Mason, J. (2004, January). How to Restructure Failed Banking Systems: Lessons from the United States in the 1930s and Japan in the 1990s. In *Governance, Regulation, and Privatization in the Asia-Pacific Region*, NBER East Asia Seminar on Economics, Volume 12 (pp. 375-424). University of Chicago Press.

Chateau, J. P. D. (2009). Marking-to-model credit and operational risks of loan commitments: A Basel-2 advanced internal ratings-based approach. *International Review of Financial Analysis*, 18(5), 260-270.

Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices: (1975), “*Report to the Governors on the Supervision of Banks’ Foreign Establishments*” BIS, Basel.

Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices: (1981), “*Report on International Developments in Banking Supervision*”, BIS, Basel.

Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices: (1982), “*Report on International Developments in Banking Supervision*”. BIS, Basel.

Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices: (1983a), “*Report on International Developments in Banking Supervision*”, BIS, Basel.

Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices: (1983b), “*Principles for the Supervision of Banks’ Foreign Establishments*”, BIS, Basel.

Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices: (1984), “*Report on International Developments in Banking Supervision*”, BIS, Basel.

Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices: (1987a), “*Proposals for International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards. Consultative Paper*”, BIS, Basel.

Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices: (1987b), “*Report on International Developments in Banking Supervision*”, BIS, Basel.

Committee on Banking Regulation and Supervisory Practices: (1988), “*Outcome of the Consultative Process on Proposals for International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards*”, BIS, Basel.

Committee on the Global Financial System.: (2005), “*Stress Testing at Major Financial Institutions: Survey Results and Practice*”. BIS, Basel.

Danielson, J. (2003). On the feasibility of risk based regulation. *CESifo Economic Studies*, 49(2), 157-179..

Danielsson, J., Shin, H. S., & Zigrand, J. P. (2004). The impact of risk regulation on price dynamics. *Journal of Banking & Finance*, 28(5), 1069-1087.

De Carmoy, H. (1990). *Global banking strategy: financial markets and industrial decay*. B. Blackwell.

DeFerrari, L. M., & Palmer, D. E. (2001). Supervision of large complex banking organizations. *Fed. Res. Bull.*, 87, 47.

Demirgüç K., Ash, Detragiache E., ve Tressel T.: (2006), “*Banking on the Principles: Compliance with Basel Core Principles and Bank Soundness*”, World Bank Policy Research Working Paper 3954, Washington.

Drage, J., Mann, F.: (1999), “*Improving the Stability of the International Financial System*”, Bank of England Financial Stability Review, sayfa 40–77.

De Fontnouvelle, P., DeJesus-Rueff, V., Jordan, J. S., & Rosengren, E. S. (2006). Capital and risk: new evidence on implications of large operational losses. *Journal of Money, Credit and Banking*, 1819-1846..

Giese, G. (2002). Basel II Uzlaşısı'na İlişkin Eleştiriler ve İyileştirme Önerileri. *TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ*, 71, (Çeviri: Melek Acar Boyacıoğlu).

Günceler, B.: (2014), Ders Notları

Jackson, P., Perraudin, W., & Saporta, V. (2002). Regulatory and “economic” solvency standards for internationally active banks. *Journal of banking & finance*, 26(5), 953-976.

Jesus, S., & Gabriel, J. (2006). Credit cycles, credit risk, and prudential regulation, 65–98.

Kapstein, E. B. (2006). Architects of stability? International cooperation among financial supervisors. *BIS Working Paper* 199.

Kapstein, E. B. (1994). *Governing the global economy: international finance and the state*. Harvard University Press.

Kupiec, M. P. H. (2002). Internal Models, Subordinated Debt, and Regulatory Capital Requirements for Bank Credit Risk (No. 2-157). *International Monetary Fund*.

Kupiec, P. H. (2006). Basel II: A case for recalibration. *J Financ Services Res*, Washington: Federal Deposit Insurance Corporation, Working Paper 2006-13.

Lang, W. W., & Robertson, D. D. (2002). Analysis of proposals for a minimum subordinated debt requirement. *Journal of Economics and Business*, 54(1), 115-136.

Lang, W. W., Mester, L. J., & Vermilyea, T. A. (2008). Competitive effects of Basel II on US bank credit card lending. *Journal of Financial Intermediation*, 17(4), 478-508.

Reinicke, W. H. (1995). *Banking, politics and global finance*. Books, 1980–1990.

Rao, D. T., & Ghosh, P. (2008). Preparedness of Indian Banks in managing operational risk. *Economic and Political Weekly*, 47-53.

Scott, H. S. (Ed.). (2005). *Capital adequacy beyond Basel: banking, securities, and insurance*. Oxford University Press.

Singer, D. A. (2004). Capital rules: The domestic politics of international regulatory harmonization. *International Organization*, 58(3), 531-565.

Ito, T., & Sasaki, Y. N. (2002). Impacts of the Basle capital standard on Japanese banks' behavior. *Journal of the Japanese and International Economies*, 16(3), 372-397.

Tarullo, D. K. (2008). *Banking on Basel: the future of international financial regulation*. Peterson Institute.

White, L. J. (1994). On the international harmonization of bank regulation. *Oxford Review of Economic Policy*, 10(4), 94-105..